

Försättsblad

Promemoria

Liberalernas ideologi, politik och grund gentemot de Liberala skolorna

Denna rapport är framtagen inom avdelningen för Statsvetenskap
Högskolan Dalarna, 03/02 2017, Politik & Ideologier, Vårterminen 2017

Joel Liljekvist & Tom-Erik Pettersen

Sammandrag

Liberalernas partiprogram har en tydlig koppling till liberalismens idéhistoriska bakgrund.

Speciellt gäller det synen på individen, friheten och rättvisan.

Indviden har ett ansvar för sina handlingar som ägare, brukare, producent eller konsument, det kan t ex gälla miljö- och klimatpåverkan. Kunskapen är den enskilda individens viktigaste redskap för att öppna upp vägar för individens livsval och den bidrar till att bryta samhälls-kontraproduktiva barriärer. Genom kunskap kommer makt som är en förutsättning för såväl individen att växa som i ett folkstyre där individen tar rationella beslut.

Liberal frihet är en viktig fråga och ska värnas. I de fall individens frihet kommer i konflikt med statens beslutsomakt menar liberalerna att den individuella friheten har företräde. En individs frihet får endast undantagsvis begränsas och det i de fall där en individs handlande påverkar andra individers frihet negativt.

Liberal rättvisa handlar först och främst om lika förutsättningar till rättvisa och inte om lika resultat. Jämställdhet är en förutsättning för män och kvinnors lika rätt till frihet, ansvar och makt och ska ge samma förutsättningar till arbete, karriär och samhällspåverkan.

När det gäller synen på statens roll har partiprogrammet en delvis avvikande uppfattning mot liberalismens idéhistoriska bakgrund. Liberalerna menar på att staten bör och ska gå in och styra marknaden så att den inte orsakar spekulation som kan skada den fria marknaden och dess ekonomiska värden.

Vidare har Liberalerna även andra punkter i programmet som inte riktigt överensstämmer med dess liberala idétradition. Detta måste ses som ett avsteg från liberalismens kärna och värdegrund.

Syftet med detta PM är att överskådligt se huruvida Liberalerna följer en viss sorts liberal skola eller har influenser från samtlig av dessa. Vidare vill rapporten visa om det finns större avvikelser och om man avsevärt frångår den liberala idéhistorien på en eller flera punkter.

Den centrala frågeställningen:

- Är Liberalerna idag klassiskt liberala, socialliberala eller nyliberala?

Genom denna frågeställning kan vi tillgodogöra oss svaret på bland annat “vad det finns för likheter & skillnader mellan de ideologiska skolorna”, “hitta avvikelser från idétraditionen” samt att identifiera “partiets idéhistoriska grund” i dess program.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning	1
1.3 Definitioner	1
1.4 Material för arbetet	1
1.5 Disposition	1
2. Referat	2
2.1 Urval av partiprogram till rapport	2
2.2 Urval av text kring Liberalismen från Högskolan Dalarna	2
2.3 Klassiska verket ”Om Friheten” och dess roll i rapporten	2
2.4 Liberalismens varierande syn på nyckelbegrepp	2
2.4.1 Klassisk Liberalism	2
2.4.2 Socialliberalism	3
2.4.3 Nyliberalismen	3
3. Analys	4
3.1 Är Liberalerna idag klassiskt liberala, socialliberala eller nyliberala?	4
3.1.2 Tvetydiga åsikter och ståndpunkter	4
3.1.3 De mer socialliberala punkterna	5
3.1.4 Nyliberalismen och Klassiska liberalism inom Liberalerna	5
3.1.5 Avvikelser från idétraditionen	6
4. Diskussion & Slutsats	6
4.1 Reflektion & efter-analys	7
4.2 Sammanfattande slutsats	8
5. Referensförteckning	9

1. Inledning

1.1 Syfte:

Syftet med detta PM är att överskådligt se huruvida Liberalerna följer en viss sorts liberal skola eller har influenser från samtlig av dessa. Vidare vill rapporten visa om det finns större avvikelser och om man avsevärt frångår den liberala idéhistorien på en eller flera punkter.

1.2 Frågeställningen

- Är Liberalerna idag klassiskt liberala, socialliberala eller nyliberala?

Genom denna frågeställning kan vi tillgodogöra oss svaret på bland annat “vad det finns för likheter & skillnader mellan de ideologiska skolorna”, “hitta avvikelser från idétraditionen” samt att identifiera “partiets idéhistoriska grund” i dess program.

1.3 Definitioner:

Gällande Liberalismens olika skolor som klassisk liberalism, socialliberalism och nyliberalism menas deras huvudsakliga ståndpunkter; frihet, statens makt och uppgifter, marknaden och synen på det sociala ansvaret för staten gällande individen. Frågeställningen syftar att se skillnaden på partiets ståndpunkter i dessa grundfrågor och hur de eventuellt skiljer sig idag gentemot då.

Angående politiska punkter som har förändrats eller fortfarande finns kvar menas större övergripande frågor som även de kan falla in under exempelvis frihet, statens roll, marknaden men även globaliseringen, den nya tidens utmaningar, världsekonomin, det sociala ansvaret idag inom och utom landets gränser osv.

1.4 Material för arbetet:

Materialet som kommer användas i detta promemoria är dagens aktuellt partiprogram hos Liberalerna, texter & idétraditioner gällande Liberalismens skolor av Mats Braun (lärare & professor i Statsvetenskap, Högskolan Dalarna, kursen Politik & Ideologi), eventuella hänvisning till ”Om Friheten” författad av John Stuart Mill samt information från ”Politiska Ideologier i vår tid” författad av Reidar Larsson.

1.5 Disposition:

Rapporten är upplagd för att svara på frågeställningen genom att analysera Liberalernas partiprogram och ta fram exempelpunkter för att på så vis kunna se skillnaderna och likheterna. Vidare kan Liberalismens grundkoncept jämföras med Liberalernas partiprogram för att se huruvida den platsar inom en särskilt skola av just Liberalismen.

2. Referat

2.1 Urval av partiprogram till rapport

För att kunna göra en god analys av hur de ideologiska ståndpunkterna ser ut har vi genomgått Liberalernas nuvarande hemsida sett över de olika punkterna i programmet som presenteras där.

2.2 Urval av text kring Liberalismen från Högskolan Dalarna

De texter och utbildningsmaterial som vi tillskansats genom kursen Politik & Ideologier ligger till grund för analysen av Liberalismens skolor. Genom föreläsningar med *Mats Braun (professor i Statsvetenskap samt lärare i institutionen för Samhällsvetenskap)* har vi givits information om de grundläggande begreppen av Liberalismens inriktningar såsom den tidiga Klassiska Liberalismen, Socialliberalismen samt Nyliberalismen.

2.3 Klassiska verket ”Om Friheten” och dess roll i rapporten

Om Friheten är ett klassiskt verk skrivet av John Stuart Mill år 1859 i kölvattnet av konsekvenserna från den Franska revolutionen. Texten kan sägas vara något av ett manifest för Liberalismen om än kanske inte skriven för just en sådan anledning. Denna text kommer kanske på sin höjd vara ett inslag där man kritiskt jämför de tidiga liberala tankegångarna ur denna text med utveckling av Liberalismen som sådan till det stadiet där vi befinner oss i idag.

2.4 Liberalismens varierande syn på nyckelbegrepp

Några av de väldigt grundläggande nyckelbegreppen man kan använda för att påvisa skillnader i ideologier (i denna rapport liberalismen) samt dess olika variationer som kommer ligga till fokus för vissa av våra frågeställningar är följande; Demokrati, Frihet, Statens roll, Marknaden, Det sociala ansvaret från stat till individ samt synen på rättvisa.

Först ut är det viktigt att påpeka att Individualismen är det huvudsakliga ståndpunkt i alla skolningar. Tron på individens förnuft, att kunna resonera, använda resonemang och tänka konsekvent. Tron på den individuella friheten, hennes förmåga och det uppmuntrande synsättet kring individers olikheter samt att detta är något positivt som bör bejakas.

2.4.1 Klassisk Liberalism

För att däremot se till skillnaderna mellan skolorna tar vi oss an synen på statens roll i samhället. Klassisk liberalism menar på att staten är ett nödvändigt ont där den endast bör upprätthålla basala funktioner som lag och ordning samt yttre försvar.⁽¹⁾ Den ska dels inte ingripa direkt i marknaden eller ekonomin vilket innebär en självreglerande marknad så kallad ”Laissez-faire” (översatt till låt bli).⁽²⁾

Den skulle inte heller ingripa i människors liv för att stävja själv-skada eller oförmåga att ta hand om sig själv. Frånvaro av begränsningar för individen skulle råda för att skapa möjligheter att göra och förverkliga. En till viktig ståndpunkt i Klassisk Liberalism var Meritokratin. Här menade man att individen får belöning gentemot prestation. Naturliga olikheter skulle tolereras och staten skulle inte ingripa som tidigare nämnt för att stävja dessa. Naturliga olikheter skulle uppmuntras.⁽³⁾

2.4.2 Socialliberalism

Socialliberalismen menar istället att Staten bör ha en större roll. Man talar om välfärdsstaten, att staten skall se till att förändringar aldrig göras på bekostnad av de svagaste i samhället. Att samhället har till uppgift att ta hand om dem som inte kan ta hand om sig själva exempelvis minderåriga och vuxna som inte besitter möjlighet att rå om sig själva.⁽⁴⁾

Man ville också att staten skulle ge hjälp för självförverkligande. Att samhället skapar möjligheter för individen att realisera sig själv. Detta kunde ske genom vissa instanser som staten ger möjlighet till. Exempelvis kan staten reglera ekonomin samt skapa arbeten via institutioner. Som tidigare nämnt ville man att staten skulle ha en mer aktiv roll i marknaden. Man såg ett behov av att reglera ekonomin till skillnad från Laissez-faire.⁽⁵⁾

Som inledningen om Socialliberalismen beskriver ville man se en mer jämlik behandling av individer. Till skillnad från den Klassiska Liberalismen med sin Meritokrati hade Socialliberalismen grundkrav genom John Rawls idéer att man endast kunde acceptera ojämlikhet i samhället så länge det tjänade de fattigaste i detta samhälle. Han menade att förändring ej får ske på bekostnad av de som har det svårast.⁽⁶⁾

Ett mer rättvist samhälle, med rättvis fördelning och även en större roll för staten var socialliberalismens melodi.

2.4.3 Nyliberalismen

Nyliberalismen gjorde sitt intåg som en reaktion på välfärdsstatens utbredning från efterkrigstiden (andra världskriget) fram till tidigt 70-tal. Man hade en uttalad kritik gentemot det socialliberala systemet och Milton Friedman som gick i spetsen med sina idéer menade att staten endast bör ha till uppgift ekonomiskt att ”föra en politik som syftar till att hålla en stabil prisnivå. Staten bör se till inflationsmålet och inte aktivt gå in i ekonomin utan lämna den till marknadskrafterna. En oberoende centralbank med inflationsmål strax under 2%”.⁽⁷⁾

² Larsson, Reidar: *Politiska Ideologier i vår tid*. Lund: Studentlitteratur, 2006, s. 27.

⁶ ibid. s. 31.

Vidare menade man genom Public-Choice idén att man skulle låta marknaden sköta delar av välfärdsstaten som staten självt inte nödvändigtvis behöver monopol på. Avregleringar samt privatisering samt införa ett större marknads-tänk kring dessa.⁽⁸⁾

Man kritiserade också statsmakten genom att fråga sig vart legitimiteten för en utbredd sådan egentligen finns? Man menade istället att staten borde ha en liten roll i samhället likt den Klassiska Liberalismen och Milton gjorde tillsammans med sin maka fyra grundprinciper som de ansåg legitimt för staten att upprätthålla. Dessa var;

1. Staten skall garantera säkerheten inom landet (polis) och utanför landet (försvar)
2. Staten skall upprätthålla rättsväsendet (domstolar och lagen)
3. Staten kan inneha verksamheter som inte lönar sig att individer själva behöver driva men som kan vara lönsamma för samhället.
4. Staten skall skydda individer som inte kan ta hand om sig själva. Detta inkluderar även minderåriga utan föräldrar eller med föräldrar som inte är kapabla att ta hand om sina barn.⁽⁹⁾

Vi kan se med dessa grundprinciper en återkoppling till det mer Klassiskt Liberala tankesättet där man ville ha en mindre statsmakt och mer individuell frihet.

3. Analys & slutsats

3.1 Är Liberalerna idag klassiskt liberala, socialliberala eller nyliberala?

För att svara på denna fråga måste man se över de olika liberala skolornas skillnader och se till dagens partiprogram för Liberalerna. För att förenkla det hela kan vi försöka lägga fokus på vad Liberalerna anser bör vara avreglerat och privatiserat, vad de anser bör hållas under kontroll och reglering samt hur de ser på individen frihet i olika frågor inriktade just kring den personliga friheten.

3.1.2 Tvetydiga åsikter och ståndpunkter

När man analyserar det aktuella partiprogrammet träder en tydlig tråd fram. Det finns starka liberala värderingar och tankegångar som löper i många olika frågor men samtidigt känns partiet något kluvet i sin förhållning till friheten för individen.

I flera exempel finns en tvetydighet. Dessa är bland annat synen på skolan där man vill ha den förstatligad men samtidigt låta privata skolor finnas parallellt. Samma sak gäller sjukvården där man vill se en primärvård men också låta privata aktörer bedriva vård.⁽¹⁰⁾

En större tvetydighet är synen på det Europeiska samarbetet. Man vill ha frihandel, fri rörlighet inom Unionen, möjlighet att flytta, bo och arbeta inom hela EU men samtidigt flyttar man makten i en sådan union från staten till EUs egna regering. Man vill även gå med i valutaunionen vilket i sin tur leder till att marknaden inte längre är reglerad inom staten utan denna uppgift får hela unionens centralbank.⁽¹¹⁾ Dessa makt centraliseringar till högre nivå på vilken folket inte har någon större möjlighet att påverka skulle man knappast kalla liberala. Att vårt land också har ett såpass lågt antal ledamöter i denna över-regering bidrar till en ännu större svårighet att påverka den övergripande politiken.

En intressant punkt är angående jämställdheten och så särskilt kring föräldraledighet. Istället för att låta familjen bestämma helt själv vill man addera extra pappamånader och på så vis reglera familjens möjlighet att själva korrigera så de får bästa möjliga förutsättning i just deras egna situation.⁽¹²⁾

Värt att tillägga är även att man tillåter aborter, men endast inom ramen för vissa tidsaspekter. Du är alltså fri att göra abort men bara inom en viss tid, sedan träder lagen in och reglerar dig. Dessutom kan man diskutera hur man ska ställa sig mot vårdgivare som inte vill utföra aborter med hänsyn till sina personliga åsikter och sin frihet att välja vad hon vill och inte vill göra.⁽¹³⁾

3.1.3 De socialliberala punkterna

Om vi istället beskådar några andra punkter i partiprogrammet träder en tydlig socialliberal bild fram. Exempelvis kan vi se att Liberalerna vill utöka resurser till psykiatri, sjukvården, äldreomsorgen och veteraner. Man vill ge möjlighet till abort och framförallt stödet till kvinnor före och efter ett sådant ingrepp. Man vill möjliggöra högre studier samt göra det mer attraktivt att fortbilda sig med höjda ersättningar samt högre fribelopp så att de som vill arbeta samtidigt inte lider förlust på grund av det.⁽¹⁴⁾

Man vill återta RUT och ROT avdragen vilket man kan påstå är ett sätt att stödja individen och dennes frihet, något som är typiskt för just socialliberalismen.

En annan ekonomisk punkt är att förenkla skuldsanering för individer för att ge alla en chans att undkomma fattigdom och skulder för resten av livet.⁽¹⁵⁾ Som tidigare nämnt vill man ha en primärvård i statlig regi där även de fattigaste och mest utsatta har möjlighet att tillskansa sig hjälp.

3.1.4 Nyliberalismen och Klassiska liberalism inom Liberalerna

Det finns ett kritiskt tänkande som man kan läsa i partiprogrammet kring att "i en väl fungerande marknadsekonomi skall inte staten äga bolag". Man åberopar försäljning av SAS och utländska delar av Vattenfall i exemplet.⁽¹⁶⁾ Frihandel och den fria rörligheten kan appliceras inom varje skola men det blir svårare att hitta rena nyliberala och klassiskt liberala idéer än dessa.

Det är tydligt att partier dras åt det socialliberala hållet då väldigt många punkter i programmet understöds av tanken och tendens att hela tiden hålla en basal nivå för de svagaste i samhället. Subventioner, statliga instanser samt reglering till förmån för de svaga lyser igenom programmet.

Det som är aktuellt rent Nyliberalt är synen på marknaden, privatiseringen och avreglering från vissa statliga institutioner såsom vård och skola. Det bästa exemplet är riksbankens uppgift att se över inflationsnivån och annars undvika att blanda sig i marknaden och ekonomin, precis som Milton erfordrade ekonomiskt.⁽¹⁷⁾

3.1.5 Avvikelser från idétraditionen

Något som däremot trädde fram efter studien kring partiprogrammet är ett par punkter som snarare går ifrån liberala tankegångar än passar in i någon av de olika facken.

Exempelvis vill man behålla monarkin, något som visserligen saknar reell makt i dagens läge men ändå ger vederbörande ekonomisk frihet helt utan kvalifikationer. Ekonomisk frihet som dessutom ska bekostas av samhället.⁽¹⁸⁾

Man hittar också att sexköp skall vara olagligt. I ren liberal teori är detta en reglering av den fria individens sätt att nyttja sin egen kropp. Samma sak gäller förbud mot narkotika som skall vara olagligt i alla dess former, även personligt bruk. Samma sak gäller här att man förbjuder och reglerar individers makt över sina egna kroppar och sinnen. Kring kropp och droger följer fler regleringar såsom nej till dödshjälp och monopol på alkoholförsäljning.⁽¹⁹⁾

Vidare läser vi att man vill behålla den statliga institutionen för TV och Radio (Public Service) om än skrota TV avgiften. Man hittar även ekonomiska regleringar i form av sänkt belåningsgrad av hus för att stävja ovissa räntor.⁽²⁰⁾ Avslutningsvis kan man nämna att man även vill ingå i försvarsallianser och inte längre stå alliansfria och utanför krig samt oroligheter.⁽²¹⁾

Med denna idé binder man landet och dess invånare till en större grupp där risken för att dras in i krig ökar markant med ett sådant försvarssamarbete, även om den positiva effekten av att kunna åtnjuta skydd själv föreligger.

4. Diskussion & Slutsats

Efter analys av det aktuella partiprogrammet, de olika liberala skolornas koncept, hur man ser på olika frågor som rör individen, statens roll, marknaden, rättvisan och friheten träder en något komplicerad bild fram.

4.1 Reflektion & efter-analys

I Liberalernas partiprogram löper en röd tråd om ansvar för individen. Man ser att det finns en vilja att upprätthålla en högsta lägsta-nivå gentemot de svagaste framförallt genom möjligheten till sjukvård, utbildning, äldreomsorg, ekonomiskt stöd och stöd för allt från beroende till skuldsaneringar. Man ser även att det finns en vilja att ge möjligheter till personlig utveckling via olika subventioner såsom RUT och ROT, fria skolval, fritt val inom vård och subventioner som gör högre studier ännu mer attraktiva samt tillgängliga.

Gällande Nyliberalismen och den Klassiska liberalismen är det inte lika enkelt att se en sådan grund då en av deras huvudteser är statens frånvaro på det personliga planet vilket Liberalerna inte verkar ha för avsikt just med tanke på det som tidigare nämnts. Dessutom råder inte meritokrati. Däremot ser vi avregleringar och privatiseringar samt just centralbankens uppgift gällande inflationen och frånvaro att beblanda sig i den allmänna ekonomin och marknaden.

Så gällande Liberalismens skolningar befinner sig Liberalerna tydligt inom Socialliberalismen om än med några få punkter i Nyliberalismens tankegångar.

Däremot finns även tendenser som visar på hur man går ifrån Liberalismen. Man vill inte tillåta eget bruk av narkotika, sexköps-lagstiftningen skall behållas precis som monopol på alkohol, monarkin inte ska avskaffas, man vill reglera föräldraledigheten och spelmarknaden, man vill inte tillåta dödshjälp, man ämnar att behålla public-service (statligt ägande av TV & Radio) och även i viss grad begränsa belåningsgrader i syfte att förhindra hårt fallande räntor.

Det som dock ter sig mest paradoxalt i Liberalernas politik är synen kring den Europeiska unionen. Nog för att den bidrar med handelsfrihet, fri rörelse inom unionens gränser och möjlighet att arbeta samt leva i alla länder inom dess omfång men däremot blir det en centralisering av makten från landets regering till unionens egna regering.

Detta medför att makten istället flyttas längre bort från individens inflytande.

Man vill även införa Euro som valuta och gå med i valutaunionen. Detta medför att man fråntar landets marknad dess inhemska justering av den Svenska valutan och lägger den i händerna på unionens egna centralbank. Dessa olika sätt att ta sig an unionen blir snarare en bortgång från det Liberala tankesättet då de senare punkterna väger tyngre än de fördelar man kan åtnjuta.

4.2 Sammanfattande slutsats

En av Mills grundläggande teser var att :

"Det enda verksamhetsområde där man är ansvarig inför samhället, är det som berör andra människor, medan man inom det som bara berör en själv bör ha rätt till oinskränkt frihet. Över sig själv, över sin egen kropp och själ är individen suverän"⁽²²⁾

Detta kan appliceras på vissa punkter inom Liberalerna men andra är inte förenliga med denna teori.

Kanske är det svårt att i dagens läge helt följa den liberala idétraditionen utan att låna idéer från andra ideologier, delta i konstellationer med andra idétraditioner eller utan att passivt eller aktivt plocka russinen ur kakan. Liberalerna har i mångt och mycket en socialliberal politik med inslag av nyliberalism. Det finns mycket liberala tankar och punkter men det finns även många som är motstridiga. Detta skapar en tvetydig bild där själva punkterna i programmet i flera fall skiljer sig ideologiskt från Liberalismen och från varandra.

Att kalla partiet för ett liberalt alternativ (särskilt i Mills mening) för folk som eftersträvar sann liberalism kanske vore att dra det ett steg för långt. Men att det är ett alternativ gentemot de konservativa, kapitalistiska och socialistiska partierna kan vi nog befästa.

5. Innehållsförteckning

1. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Klassisk Liberalism och basala funktioner
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
2. Larsson, Reidar *Politiska Ideologier i vår tid*. (sjunde upplagan 2006) Lund: Studentlitteratur, 1976.
ISBN 91-44-03956-5, www.studentlitteratur.se
3. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Klassisk liberalism & meritokrati
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
4. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Om Socialliberalismen och dess ansvar för individen
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
5. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Socialliberalismens vägar för att hjälpa individer med självförverkligande, samt aktiv roll i ekonomin
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
6. Larsson, Reidar *Politiska Ideologier i vår tid*. (sjunde upplagan 2006) Lund: Studentlitteratur, 1976.
ISBN 91-44-03956-5, www.studentlitteratur.se
7. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Miltons princip över statens roll kring inflationsnivån
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
8. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Public-choice, avregleringar & övergång från statligt ägande
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
9. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Miltons grundläggande principer för Nyliberalismen
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
10. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Skolan, Friskolor, Sjukvård, Husläkare* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/skola/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/friskolor/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/sjukvard/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/huslakare/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
11. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Europeiska Unionen* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/eu-europeiska-unionen/> - (Hämtad 2017-02-02 15:23)
12. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Föräldraförsäkring* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/foraldrasforsakring/> - (Hämtad 2017-02-02 15:25)

13. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Abort* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/abort/> - (Hämtad 2017-02-02 15:22)
14. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Sjukvård, Äldreomsorg, Veteraner, Psykiatri* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/sjukvard/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/aldreomsorg/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/veteraner/> - (Hämtad 2017-02-02 15:26)
<https://www.liberalerna.se/politik/psykiatri/> - (Hämtad 2017-02-02 15:29)
<https://www.liberalerna.se/politik/studiemedel/> - (Hämtad 2017-02-02 15:29)
15. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Rut & Rot, Skuldsättning* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/rut-och-rot/> (Hämtad 2017-02-02 15:22)
<https://www.liberalerna.se/politik/skuldsattning/> (Hämtad 2017-02-02 15:22)
16. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Statliga Bolag* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/statliga-bolag/> - (Hämtad 2017-02-02 15:32)
17. Mats Braun, Politik & Ideologi, Högskolan Dalarna, 2017/01/17
Föreläsning Liberalism: Nyliberalism & Miltons principer
<http://media.play.du.se/d11474a2> - (Hämtad 2017-02-03 11:00)
18. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Monarki* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/monarki/> - (Hämtad 2017-02-02 15:32)
19. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Droger, Prostitution, Dödshjälp, Alkohol* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/droger/> - (Hämtad 2017-02-02 15:35)
<https://www.liberalerna.se/politik/prostitution/> - (Hämtad 2017-02-02 15:35)
<https://www.liberalerna.se/politik/dodshjalp/> - (Hämtad 2017-02-02 15:35)
<https://www.liberalerna.se/politik/alkohol/> - (Hämtad 2017-02-02 15:36)
20. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Public Service, Skuldsättning* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/skuldsattning/> - (Hämtad 2017-02-02 15:38)
<https://www.liberalerna.se/politik/public-service/> - (Hämtad 2017-02-02 15:38)
21. Liberalerna. Liberalernas Partiprogram 2017. *Nato & alliansfrihet* 2017.
<https://www.liberalerna.se/politik/alliansfrihetnato/> - (Hämtad 2017-02-02 15:39)
22. Mill, John Stuart *Om Friheten*. Stockholm: Natur & Kultur, 2009.
(Översättning Alf Ahlberg), ISBN 978-91-27-12151-5